

УДК 341.45

Реуцький А.В.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративно-правових
та кримінально-правових дисциплін
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ СИСТЕМІ

Постановка проблеми. Злочини у фінансово-кредитній системі найчастіше мають характер транснаціональних, що зумовлює необхідність міжнародного співробітництва правоохоронних органів. Вагомими важелями в боротьбі із злочинами в кредитно-фінансовій та банківській системі є законодавчі акти, вимоги яких передбачають: надання вичерпної інформації (про всі фінансові активи, зобов'язання та зв'язки конкретної посадової особи); періодичну звітність (щорічно про планові операції) або надання інформації про будь-яку подію, про яку повинно бути повідомлено. У той же час відсутність, неповнота і несвоечасність надходження тієї чи іншої інформації стає причиною низької ефективності роботи правоохоронних органів і негативно впливає на кінцеві результати боротьби із злочинністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Порядок організації міжнародного співробітництва правоохоронних органів при розслідуванні злочинів у фінансово-кредитній системі досліджували такі науковці як А.П. Гель, Г.С. Семаков, С.П. Кондракова та інші.

Формування завдання дослідження. Дослідити організацію та порядок співробітництва правоохоронних органів при розслідуванні злочинів у фінансово-кредитній системі, зокрема діяльність Бюро по координації боротьби з організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів на території Співдружності Незалежних Держав та Бюро Інтерполу.

Виклад основного матеріалу. В процесі розслідування злочинні дії в кредитно-фінан-

совій та банківській системах в залежності від способу вчинення злочину і фактичної належності предмета злочинних посягань можуть кваліфікуватися за такими нормами Кримінального кодексу України: ст. 81 «Приховування валютної виручки»; ст.83 «Порушення законодавства про бюджетну систему»; «Розкрадання державного або колективного майна шляхом шахрайства»; ст. 84 «Розкрадання державного або колективного майна шляхом привласнення розтрати або зловживання посадовим становищем»; ст. 86 «Розкрадання державного або колективного майна в особливо великих розмірах»; ст. 182 «Ухилення від сплати податків»; ст. 185 «Шахрайство з фінансовими «ресурсами», ст. 165 «Зловживання владою або посадовим становищем», ст. 167 «Халатність», ст. 168 «Одержання хабара», ст. 170 «Дача хабара», ст. 172 «Посадовий підлог».

Додатково дії зловмисників можуть кваліфікуватися за статтями Кримінального кодексу України: 194 – підrobка документів, штампів і печаток, збут їх та використання підrobлених документів; 184 – фіктивне підприємництво; 186 – незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю; 187 – розголошення комерційної таємниці.

Ефективність боротьби з корисливими правопорушеннями у банківській сфері, як і в інших галузях економіки, залежить від професіоналізму кадрів правоохоронних органів, від опанування ними банківської справи, бухгалтерського обліку, зокрема так-

тичних і методичних аспектів використання документів при виявленні та розслідуванні таких злочинів.

При розслідуванні злочинів, що вчиняються у кредитно-банківській сфері велике значення має обізнаність співробітників правоохоронних органів та інших контролюючих органів з системою бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей технології банківського документообігу при тих чи інших конкретних операціях. Тільки обізнаність дасть можливість орієнтуватися у частих змінах розрахунково-кредитних відносин та криміногенних процесах, що можуть їх супроводжувати та складатиме для слідства інформацію про вчинений злочин у повному обсязі.

Порядок координації дій правоохоронних органів на території СНД регламентовано Положенням про Бюро по координації боротьби з організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів на території держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав від 25 листопада 2005 р., відповідно з яким це Бюро здійснює такі функції:

1) сприяння в підготовці й проведенні оперативно-розшукових заходів і комплексних операцій, що зачіпають інтереси декількох держав – учасниць СНД;

2) сприяння в здійсненні міждержавного розшуку й у видачі осіб, які зникли від кримінального переслідування або виконання вироку;

3) сприяння слідчо-оперативним та оперативно-розшуковим групам, працівникам міністерств внутрішніх справ і держорганів держав – учасниць СНД у розкритті й розслідуванні злочинів, виконанні інших службових завдань;

4) формування спеціалізованого банку даних про лідерів злочинного середовища, організаторів та активних учасників міжнародних злочинних формувань та їх злочинні зв'язки. Надання за запитами або в ініціативному порядку відповідної інформації в заінтересовані міністерства внутрішніх справ держав – учасниць СНД;

5) забезпечення обміну інформацією (в тому числі оперативно-розшуковою) між міністерствами внутрішніх справ, а також між міністерствами внутрішніх справ та іншими правоохоронними органами держав – учасниць СНД з питань боротьби з організованою злочинністю, тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими небезпечними видами злочинів;

6) участь у підготовці й реалізації рішень Ради глав держав СНД, Ради глав урядів СНД і Ради міністрів внутрішніх справ держав у сфері боротьби з організованою злочинністю, тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими небезпечними видами злочинів;

7) збирання й аналіз інформації про стан взаємодії міністерств внутрішніх справ держав – учасниць СНД у боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими небезпечними видами злочинів, результатів реалізації відповідних програмних документів. Розроблення пропозицій з підвищення ефективності співробітництва;

8) підготовка за дорученням Ради міністрів внутрішніх справ держав і в ініціативному порядку інформаційно-аналітичних матеріалів та інших документів для розгляду на її засіданнях;

9) участь у розробці проектів міжнародних договорів та інших документів міжнародного характеру про боротьбу з організованою злочинністю, тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими небезпечними видами злочинів;

10) участь у проведенні конференцій і семінарів з проблем боротьби з організованою злочинністю, тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими небезпечними видами злочинів.

Національне бюро Інтерполу також координує діяльність правоохоронних органів України та інших країн у боротьбі зі злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни. Однак через відсутність центру координації взаємодії Інтерпол не в змозі ви-

рішити специфічні питання документування злочинів у фінансово-кредитній системі.

На жаль, в Україні немає регламентованого на законодавчому рівні порядку співпраці з правоохоронними органами інших країн, а також «...напрацьованої практики взаємодії з компетентними органами держав далекого зарубіжжя в питаннях надання правової допомоги в кримінальних справах». Тому при поданні клопотання про одержання правової допомоги важливо, щоб викладені відомості відбивали всі подробиці, необхідні для одержання допомоги, оскільки нестача інформації може призвести до змушеного затримання або невиконання заявленого клопотання цілком або частково. Особливу увагу варто звернути на повноту вилучення документів, щоб первинними банківськими документами були підтверджені всі операції, відображені на виписці за рахунком. При цьому окремі документи не мають доказового значення, тому що вони характеризують тільки різні показники роботи рахунків. Наприклад, у більшості випадків банківські виписки, відбиваючи сумарні показники руху грошових коштів по рахунку за певний період, не відбивають

у повному обсязі даних про джерела надходження грошових коштів на рахунок і напрямки їх переказу з рахунку. Ці дані можуть бути одержані тільки при порівнянні виписок із платіжними документами.

Висновки. З метою удосконалення міжнародного співробітництва Україна приєдналася до Багатосторонньої угоди (СНД) від 22.05.2009 «Про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю», відповідно до якої в СНД створюється Міждержавний інформаційний банк, який містить увесь масив централізованих оперативно-довідкових, криміналістичних та розшукових обліків, а також статистичну й архівну інформацію країн-учасниць.

Для підвищення ефективності розслідування злочинів у фінансово-кредитній системі треба налагоджувати тісне співробітництво з правоохоронними органами інших країн, переймати їх позитивний досвід боротьби зі злочинами даної категорії, проводити спільні конференції з питань підвищення рівня розслідування, створення спрощених механізмів обміну інформацією щодо фінансових операцій з ознаками зазначених злочинів і т. д.

Анотація

У статті досліджено організацію та порядок співробітництва правоохоронних органів при розслідуванні злочинів у фінансово-кредитній системі, зокрема діяльність Бюро по координації боротьби з організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів на території Співдружності Незалежних Держав та Бюро Інтерполу.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, правоохоронні органи, правоохоронна діяльність, економічні злочини, злочини у фінансово-кредитній системі.

Анотация

В статье исследована организация и порядок сотрудничества правоохранительных органов при расследовании преступлений в финансово-кредитной системе, в частности деятельность Бюро по координации борьбы с организованной преступностью и другими опасными видами преступлений на территории Содружества Независимых Государств и Бюро Интерпола.

Ключевые слова: международное сотрудничество, правоохранительные органы, правоохранительная деятельность, экономические преступления, преступления в финансово-кредитной системе.

Reutskyi A.V. Organization of international cooperation of law enforcement agencies in the investigation of crimes in the financial and credit system

Summary

In the article is investigated is organization and procedure of cooperation of law enforcement agencies in finding out of crimes in the financial and credit system, in particular the activities of the Office for the coordination of the fight against organized crime and other dangerous types of crimes in the territory of the Commonwealth of independent States and Interpol.

Key words: international cooperation, law enforcement, law activity, economic crimes, crimes in the financial and credit system.

Список використаних джерел:

1. Судові та правоохоронні органи України: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.П. Гель, Г.С. Семаков, С.П. Кондракова. – К.: МАУП, 2004. – 272 с.
2. Протидія злочинам, які вчиняються з використанням комп'ютерних мереж [Текст]: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Севастополь, 1–2 жовтня 2010 року) / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 208 с.
3. Хавронюк М.І., Мельник М.І. Правоохоронні органи, правоохоронна діяльність: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2002.